

EVANGELIKUS ŐRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

Megjelenik hetenkint egy íven.
Kéziratokat, előfizetési díjakat, hirdetések szövegét és díját a szerkesztő-kiadó címére kell küldeni.

FELELŐS SZERKESZTŐ-KIADÓ:
GEDULY HENRIK evang. lelkész.
NYIREGYHÁZA.

A lap ára: Egész évre 12 K
Félévre 6 K
Negyedévre 3 K
Egyes szám ára 40 fillér.
* Hirdetés ára oldalanként 40 korona. *

TARTALOM-JEGYZÉK: **Vezércikk:** Ötven év lelkész-tanári pályán. — Az evangéliom veszedelmei. — Egyetemes alkotmány — és jogügyi bizottsági ülés. *G. H.* — **Belélet.** — **Pályázatok.** — **Hirdetések.**

Ötven év lelkész-tanári pályán.

Nem kitüntetések, zajos ünneplések, de törhetetlen apostoli lélek, nemes szív s kitartó munka nyomán egyházi, tanügyi és irodalmi téren jelentős alkotások jelzik azt a félszázados pályát, melyet ev. vallásunk egyik legbuzgóbb őrállója futott meg. Nem püspök, esperes sem azon férfiú, akiről szó van, az „Evangelikus Őrálló“ mégis méltónak tartja az egyszerű lelkész, az ötven esztendőn keresztül, — bárhova is vetette küzdelemteljes élete, — helyét mindig híven megálló őrszem pályafutásáról megemlékezni azon alkalomból, hogy *Mikler Sámuel*, jelenleg beszercebányai ev. lelkész október hó 18-án szűk családi körben, — mint csendes és zajtalan volt egész élete, — hálatelt szívvel a kegyelem Istene iránt tekintett vissza 50 évi hivatalos pályafutására.

Félszázados pályafutásából 15 esztendő, melyet mint okleveles főgymn. tanár töltött el, eltekintve tudományos és irodalmi sikereitől, a tanuló ifjúságé volt s mint a „Nagykőrösi Athenas“-ban olvassuk, a tanuló ifjúság „rajongott érte.“ Harmincöt évig mint lelkész működött s mint kiváló egyházi szónokot mind a három nyelvű közönség szinte átszellemülve hallgatja. Mint volt tanár és 22 éve körlelkész, a tanügynek lelkes partolója, a tanítótestületnek pedig legjobb indulatú barátja. Társadalmilag köztisztület és szeretet környezi, mert hisz ő maga is csupa nyájasság, szolgálatkészség, szeretet s teljes életében szerény egyszerűsége távol volt minden üres hizelgéstől és stréberségtől.

Adja Isten, hogy azon lelki és testi erő mellett, melynek magas kora dacára még mindig örvend, még soká munkálkodhassék az Úr szőlőjében!

*

Mikler Sámuel 1835. jul. 1-én született Hodrusbányán. Elemi iskoláit ugyanott végezte. Középséskorai tanulmányait (8 főgym. osztály és egy bölcsészeti tanfolyam) a selmebányai lyceumban fejezte be, majd Eperjesen a theológiát végezte el. Hitjelölti vizsgáját (candidaticum) mint a bányai egyházkerületnek fia, ugyanezen kerület akkori „administratora“, Komáromy I. miskolci lelkész előtt „praeclare“ tette le 1859. július végén. Ugyanezen évi okt. hó 18-án, midőn átutazóban Mernyikre papi próbaszónoklatra éppen Eperjesen tartózkodott, a collegiumi isk. igazgató választmány egy gymn. tanszék betöltése iránt gyűlést tartván, mint helyben végzett, jól ismert nagy szorgalmú jeles hitjelöltet, aki theologus korában az egyházunkban divó mind a három nyelven sokszor helyettesítette az ottani lelkészeket, de különösen jeles latinistának bizonyult az ünnepélyes gyászalkalmakkor elmondott saját igen sikerült latin elégiái által, — őt ajándékozta meg egyhangú bizalmával s a megüresedett latin tanszékre tanárrá megválasztotta.

Mikler Sámuel ennél fogva lemondott a mernyiki próbaszónoklatról s Eperjesen maradt, de csak 1862. március 1-ig. Ugyanis Máday Károly superintendens 1861-ben az Eperjesen tartott canonica visitatio alkalmával megismerte őt s rábeszélte, hogy az akkor anyásítandó kölcsei egyházközség lelkészi állását fogadja el. „Nehéz, de igen szép feladat várja ott a lelkészt s erre olyan lelkes, fiatal erő kell, mint öcsém uram.“

Máday nem csalódott. Mikler 1862. ápr. 1-én Eperjesről Kölcseire indult, útközben Miskolcra kiszállván, ápr. 2-án Máday által felszenteltetett s ápr. 6-án megtartotta beköszöntőjét a kölcsei imaházban. A gondviselés azonban csakhamar tovább, más lelkészi állomásra vezette. Nem egész két évig működött Kölcsen, de ezen rövid idő alatt nagy dolgot vitt végbe a lét és nemlét között vergődő szegény kisded egyházközségben. Sikerült neki sok személyes kérés után az egyházközség részére örökáron megvenni a Cseke községi Kende családtól a Kölcse községben fekvő 14 holdnyi belsőséget a rajta levő épületekkel együtt 1000 pengő forintért s e célra az egyetemes ev. gyámintézettől kölcsönt eszközölt ki. Ezen vétel által biztosítva lett a kölcsei ev. gyülekezetnek anyaegyházközségi minőségben való fennmaradása.

Kölcseről 1863. dec. 21-én új lelkészi állomására Nagykárolyba költözött, hol 1873. okt. végéig nemcsak a szorosán vett egyházi élet terén mint

valódi apostol működött, hanem a reá bizott társadalmi és közügyekben is áldásos tevékenységet fejtett ki. Eljövetelekor a nagykárolyi egyházközség adósságokkal volt megterhelve, buzgólkodása folytán elmenetelekor már töképezte volt. Mint ifjúkora óta az egyházi és világi ének szenvedélyes kedvelője, felülemelkedve a felekezeti korlátain, belépett tagnak az ottani piarista szerzet fiatalabb tagjaiból, leginkább paptanárokból álló férfi énekkarba s mint ilyen eljárt a reggeli ünnepélyesebb misékre a többi tagokkal énekelni s ezen zenei szabadelvűség viszonzásául ők részt vettek az ev. egyház által rendezett hangversenyeken. E fraternizálásnak, melynek a múlt század hatvanas éveiben új életre ébredező szellem csak kedvezett, nem maradt el úgy anyagi, mint erkölcsi haszna. Miklernek rendesen vegyes vallású templomi hallgatósága volt. Más felekezetűek is szívesen hallgatták a „szív mélyéből szóló szép szavú lutheránus papot.“

Az 1868. évi közoktatási törvény értelmében felállított tanfelügyelői intézmény életbeléptetésekor megalakult vármegyei iskolatanácsba a megyei gyűléseken tett szakavatott tanügyi felszólalásaiból már jól ismert Mikler lelkészt jegyzőnek választották meg, mely minőségében üdvös tevékenységet fejtett ki a tanügyi terén.

Az 1870. évi nagyobb szabású országos népszámlálás alkalmával Szatmármegye népszámlálási kimutatását Mikler maga állította össze oly sikerrel, hogy az összeírás intézésével megbízott vármegyei főjegyző ezért III. oszt. Vaskorona renddel lett Ő Felsege által kitüntetve, a mű végrehajtója, Mikler pedig megyegyűlési jegyzőkönyvi elismerésben és szerény anyagi jutalomban részesült. Egy időben a hegyaljai egyházmegye egyik jegyzője is volt.

Időközben serdülni kezdő nagyobb számú gyermekeinek protestans szellemben való s anyagilag minél könnyebb neveltetése céljából az 1873. évi júliában a nagykőrösi ref. főgymnasiumban megüresedett német nyelv s irodalomtörténeti és természetrajzi tanszék elnyeréseért pályázott. Megválasztották s állását u. a. évi november 1-én foglalta el.

1875-ben a pályázati feltételek értelmében tárgyaiból az egyetemen tanári oklevelet szerzett. Mint a természetrajz tanára, gazdasági tudósító volt a földművelési ministeriumnál. A filoxéra veszedelmes fellépése idején felkutatta a nagykőrösi határban levő szőlőket s a homokos talajra való hivatkozással szakszerűen indokolta a konstatait eseteket. Egyébként teljes odaadással főgymn. rendes és többleti óráin kívül a tanítóképzőben természetrajzot, a leánynevelésben éneket tanított s privátórákkal is úgy el volt foglalva, hogy kora reggeltől késő estig nem volt pihenője, csak hogy nagyszámú családja iránt eleget tehessen családfői kötelességének. Mindamellet a dalegyletnek folytonosan buzgó tagja s egy ideig karnagya volt.

A köztiszteletől és szeretettől körüvezett tanártól a nagykőrösi ref. egyházközség érzékenyen búcsuzott el, midőn a besztercebányai három nyelvű ev. egyházközség mindhárom nyelven megtartott kítűnő próbaszónoklata alapján az 1887. márc. 27-iki közgyűlésén rendes lelkészévé választotta meg.

Itt is mindjárt hivatalnokoskodása kezdetén kedvező alkalmat nyújt rendes hivatali teendőin kívül egyéb tekintetben is apostoli buzgóságának bebizonyítására. A besztercebányai egyház által fenntartott

algymnasiumot megfelelő épület hiánya miatt ugyanis a bezáratás, illetve megszüntetés veszélye fenyegette. Már kétszeri megintést kapott az egyházközség emiatt a kormánytól anélkül, hogy az épület hiányán bármi csekély részben is segített volna, mert ezt a pénzhiány nem engedte meg. Az 1888. évi március havi közgyűlés e tekintetben a legrosszabb auspiciumok közt ült össze.

Már szinte előre érezte mindenki, hogy a közgyűlés határozata nem lesz más, mint be sem várva a bezáratással egyértelmű harmadik megintést, kijelenteni, hogy pénzhiány miatt az egyházközség képtelen megfelelni a törvényes követelményeknek, minél fogva a gymnasiumot megszüntetni kénytelen. Ily hangulatban folyt a tanácskozás, midőn Mikler lelkész perhorreskálva a besztercebányai egyházhöz nem méltó resignációt, mielőtt az egyház minden lehető utat és módot megkísérelt volna a már 350 éves gymnasium megmentése végett, — bizva a hívek áldozatkészségében, azt indítványozta, hogy nevezzen ki a közgyűlés bizottságot, mely az új gymn. épület emelése végett adományokat gyűjtsön. A közgyűlés az indítványt elfogadta s a bizottságot az indítványozó lelkész elnöklése mellett megválasztotta.

A Mikler által megírt s az intézet történetét is magában foglaló „Kérelemre“, mely 1000 példányban küldetett szét, rövidesen 2000 frt. gyűlt be, helyben pedig a bizottsági tagokkal együtt hangszorgalommal gyűjtött, járt házról-házra, felkeresve az ev. híveket. Az így lehetségessé vált és megkezdett építkezést 1895-ben befejeztették s a 40,000 korona értékű teljesen új gymnasiumi épület u. azon évben rendelkezésükre át is adták.

Dacára annak, hogy nagyszámú családja ellátása végett hivatalos teendőin kívül is súlyosan meg volt terhelve s besztercebányai sok irodalmi teendővel is járó lelkészi állomása mellett 18 éven keresztül heti 8 órában a gymnasiumban a vallástant tanította, Mikler az irodalom terén is szép tevékenységet fejtett ki. Írt több szép alkalmi ódát s több prózai dolgozata is megjelent a lapokban. Feltűnést keltett egy hosszabb, lengyelből eszközölt műfordítása: „A hazáruló bűnhődése“, a „Tanító mint orvos“ című németből fordított s illusztrált műve pedig, melyet Nagykőrösön Losonczy László tanártársával együtt adott ki, nagy elterjedtségnek örvendett. 1907-ben a templom felszentelésének 100 éves jubileumára az egyház megbízásából igen érdekesen írta meg „a besztercebányai ev. templomépítés történetét“, mely az egyházközség költségén magyar—német és tót kiadásban jelent meg. Kiadásra vár egy nagyobb műfordítása, melyből részletek már több lapban láttak napvilágot s egy része a „Kisfaludy társaság“ ülésén is felolvastatták: a „Gudrun“, mely az 1705. négyesoros nibelungi versszakból álló középkori német népeposz első magyar fordítása.

Az evangéliom veszedelmei.*)

Levél a Szerkesztőhöz.

I.

Összetéve izmos kezünk
Szebb jövőért lelkendezünk;
Emlegetjük dicső multunk,
Melyből keveset tanultunk!
Koboz.

Nagytisztelű Szerkesztő Ur! Becses lapjának f. évi 42-ik számában névtelenül „El az autonomiatól!“

cimű figyelemre méltó cikkjelent meg, melyet bizonyos lelkifurdalással olvastam, mivel a felügyeiletem alatt álló bányai ev. egyházkerület papválasztási határozatából indul ki.

Hogy ez a cikk, mely nagy és életbe vágó elvekről szól, másoknál is kellő figyelemben részesült, azt abból következtetem, hogy megjelenése után számos levél érkezett hozzám, melyeknek tartalma röviden abban foglalható össze: mit mond erre az egyházkerületi elnökség?

Minthogy minden egyes levélre nagy elfoglaltságom miatt nem válaszolhatok, szükségesnek és célszerűnek találtam, hogy becses lapjában nyilvánosan írnom meg a választ valamennyi kérdezősködő számára egyszerre. Feltételezem, hogy az illetők is olvasni szokták az Ev. Órálló közleményeit is.

A szóban levő cikk az evang. autonomia romlásáról beszél. Erre nézve részletesebben máskor fogok szólni; most csak annyit, hogy autonomiánk bizony az én nézetem szerint is kezd eltorzulni, sőt itt-ott az egyházi közélet veszedelmévé lenni. Az élelmes emberek csak azt a részét szeretik, amely a *jogokról* szól; a jogokkal járó *kötelességek* teljesítése nélkül. Ez az egyik tapasztalásom. A másik pedig az, hogy az egyes bizottságokba való megválasztásban nyilatkozó bizalmat mindenki szívesen veszi, de mikor dolgozni kell, akkor más elfoglaltság miatt távol tartják magukat. Es különösen a *személyes felelősségtől* való menekülés mestersége egész művészté fejlődött ki! Fájdalom, gyakori tapasztalás, hogy mikor személyes felelőség mellett cselekedni kellene, akkor nincs bátorság. Volt rá eset, hogy még levélírára is *közgyűléstől* kétek tanácsot. A tettek többnyire a gyűlések szótengerében fulnak meg. Végrehajtásra vajmi ritkán kerül a sor.

A papok és tanítók szabad választásának jogát a szabályrendeletek örökös *módosításai* már-már egy érthetetlen chaoszá tették. Ahány egyházkerület, annyiféle választási szabályzat; ahányféle érdek, annyiféle végrehajtás; ahányféle panasz, annyiféle eljárás. Hol van itt az evangéliom egységes szelleme? a közös célok és feladatok közös tisztelete? Hol a szükséges összatartás, az egyetértés, a testvéri gondolkodás? Az apostolok nem a mi számunkra írták, hogy igyekezzünk egy test, egy lélek lenni a Jézus Krisztusban.

Hogy a zűrzavar és az egyenetlenség teljes legyen, most felmerül váratlanul az én kerületemben a többiektől egészen eltérő új papválasztási javaslat, mely — ha az egyetemes gyűlés által elfogadtatnék, vagy az összes kerületekre kiterjesztetnék, — akkor a magyarhoni evang. egyházegyetem saját sirját ássa meg, melyből egy új Megváltó alig volna képes feltámasztani többé.

Ez az én nézetem és meggyőződés.

Nagytisztelétüsed és mindazok, akik engem kérdező leveleinkkel felkerestek, bizonyosan azt a kérdést fogják felvetni, hogyan járulhattam mint egyik elnök, a javaslat elfogadásához?

Azt is elmondom. Itéjen felette mindenki tetsése szerint. Bevallom, hogy az elfogadott javaslat szelleme senkit sem lepett meg kellemetlenebbül, mint engem ott az elnöki székből, ahonnan a *többség*

*) E sorok kitünő írójának közleményeit annál nagyobb készséggel adjuk közzé, mert a tetteles hazafiság kérdésében álláspontja teljesen fedi a mienket.

Szerk.

határozatát kénytelen voltam enunciólni. Megtettem azon hitben, hogy a szóban levő papválasztási javaslat indokolásával együtt, szokott módon és kellő időben, előzetes alkotmányos tárgyalás végett leküldetett volt az *egyed-egy gyülekezetekhez*, mint minden ev. jognak ősforrásához. Hiszen a nép legeminebb szabadságáról, papválasztásról van szó.

Most utólagosan hallok s az iratokból is látom, hogy az a gyülekezetekkel általában nem közöltetett — és ahol kivételképpen közöltetett is, ott a lelkészek oly későn kapták, hogy komoly tárgyalásról alig lehetett szó. Ez oly hiba, mely már magában is gyanússá teszi a javaslattevők és sürgetők jóhiszeműségét.

De bármiként történt az előkészítés, ha a gyülekezetek többsége el is fogadta volna a javaslatot, amit nem hiszek, — még akkor is ki merném mondani abbéli meggyőződésemet, hogy a szóban levő papválasztási szabályzat elfogadása, megerősítése, avagy az egész egyházegyetemre való kiterjesztése egyértelmű lenne a hazai háromnyelvű ev. egyháznak szétrobantásával. Kész veszedelme a Krisztus evangéliomának!

*

Engedje meg a Nt. Szerkesztő Ur és a hozzám fordult levélírók, hogy ezen erős meggyőződésemet megindokolhassam.

Ezuttal nem kívánok bővebben foglalkozni azon eljárással, mely előre *feltételezi*, hogy a kerületnek lehet olyan hülye, gyáva, lelküismeretlen és hazafiatlan elnöksége, melyet csupa kíméletből, gyámság alá kell helyezni. Előre *feltételezi*, ámbár ilyen eset nem volt, hogy az elnökség valamelyike előtt a hazafiság az, ami a másik előtt — talán szélhámoság. Mit jelent az, hogy eltérő nézet esetén a döntés olyan gyámbizottságra bizassék, mely tetteiért *senkinek sem felelős!*

Mi ez? Hová lesz így a személyes felelőség morális ereje? Mivé lesznek a valláserkölcsei elvek? Hát az élet nagymestere és az igazság világossága, a történelem, nem tanított meg bennünket eléggé arra, hogy nincs a világon csúnyább állat, mint az olyan ember, aki nem éri a személyes felelőség hatását, midőn embertársai felett itél!!

Ilyen újabbkori inquisitorokra az ev. egyháznak nincs szüksége. Indokolás nélküli ítélet alkotmányos országban nincs. De hagyjuk ezt.

Vizsgáljuk meg azt a legveszedelmesebb pontot, mely azt mondja, hogy a gyülekezet által jelölt lelkészek közül törülhető az, aki *magyar hazafiság* tekintetében *meg nem bízható*. Ime az újkor Eris almája! Ki légyen a hazafiságnak *megbízható bírója?*

Csodálatos összezavarása a viszonyoknak és a feladatoknak.

A sötét középkorban a római egyház urai a világi hatalmat használták fel a meg nem *bízható keresztények*, az „eretnekek“ ellen. Ma, a felvilágosodás XX. századában megfordítva a világi urak akarják felhasználni az evangélikus egyházat a meg nem *bízható hazafiak* ellen! A kizárólagos üdvösség gonosz tana most találkozik a kizárólagos hazafiság új tanával. A cél és az eljárás ugyanaz: megölni a lélek szabadságát a felelőség erkölcsi kötelessége nélkül. Hajdan apáink *istenért és hazáért* ontották véréket és győztek. Ma már nincs szükségünk *istenre* és valásra — csak *szájhazafiságra*; de ezzel alig fogjuk

megmenteni a hazát. Csak egy bizonyos, az, hogy amely ker. egyház nem az istenséget és vallásosságot teszi a papi kvalifikáció ismervéül, az elveszett. Az Ursten őrizze meg ev. egyházunkat ilyen modern eljárástól.

Am, a bűnös bűnhődjék, ezt követeli a világrend fenntartása. Hangsúlyozom, hogy aki a magyar haza és a magyar nemzet ellen, ennek egysége és kulturája ellen vétkezik, az a törvény szigorával sújtassék. De ne egyházi férfiak és hatóságok, hanem az állami törvényszékek által és ne titkos érületek, besugások és gyanítások, hanem bebizonyult *cselekedetek* alapján.

Teljes tisztelettel vagyok mindenkinek meggyőződése iránt. Nem akarom kétségbe vonni, hogy a *megbízható* hazafiságról szóló pont felvételében az illető javaslatok a legjobb szándék és a legtisztább hazafias meggyőződés vezérelte. De az bizonyosnak látszik előttem, hogy nem ismerik az emberi gonoszságnak és ravaszságnak tekervényes útait. Nem ismerik az ártatlanság és hazafiság szép köpenyegében járó hazaárulókat; nem ismerik a hazafias elveket és szent eszményeket hangoztató szédelgők nagy seregét. Nem ismerik az emberi önzés és hatalomvágy pusztító erejét és azokat a bűnöket, melyek miatt Krisztus urunk kiüzte az Úr templomából a kufárokat.

Magunk is valljuk a költővel, hogy az „Romlott szív és romlott elme, kit hazája hű szerelme szép tettekre nem hevit.”

A rút *tettek* lehet és kell elítélni, de nem lehet sem kikutatni, sem megbüntetni a szív mélyén lakozó *érzelmeket*. A hazafiság pedig a legbelsőbb érzelem, melyhez durva kézzel nyulni nem szabad. Mert a honszeretet éppen oly szent, mint a vallásos érzelem. Senkinek sincs jogában és hatalmában mások szívében turkálni és ott aljas *érzelmeket* keresni. Vagy, ha igen, akkor hasonló joga van mindenkinek viszont a gyanúsítóval szemben.

Már a régiek, különösen a XVI. században szent igazság gyanánt hirdették, hogy három dolog van, ami halandó embernél *lehetetlen*: 1. Semmiből valamit teremteni. 2. A megtörtént eseményt meg *nem* történné tenni és 3. Az emberek veséit, titkos gondolatait, érzelmeit kikutatni. Ez ma is lehetetlen — és lehetetlen lesz örökké!

Valóban csodálatos, hogy a Krisztus evangéliomának hirdetésére, a szeretet apostolainak szent hivatalára felszentelt férfiaknál, akiknek tettei és *cselekedetei* nyilvánvalók, azt akarják kutatni, amit *nem lehet* kikutatni, mégis jó lelkiismerettel vélik kimondhatni, hogy az illető „*megbízható* vagy meg *nem megbízható*” hazafi-e.

Van-e ma olyan politikai nagyság, akít a politikai hatalomért dulakodó pártemberek *megbízható* hazafinak tartanának? Volt-e még Magyarországnak olyan miniszterelnöke, akít ellenfelei hazaárulónak nem hirdettek volna? Nem tapasztaljuk-e naponta, hogy aki ma nagy hazafinak van kikiálva, azt már holnap akasztófára való gazembernek ne mondanák azok, akik irigyei és vetélytársai voltak, vagy akik annak helyére szeretnének jönni?

Ilyen szellemet, ilyen dulakodást behurcolni a Krisztus egyházába, különösen a *három nyelvű* magyarhoni evang. egyházba: valóban egyenlő volna az egyházas, keresztyénies szellem kiölésével, az emberszeretet és isteni igazság megtaposásával. Nincs

a gyanúsításnak és piszkos rágalmazásnak olyan neme, melyet a hazafiaknak *látszani* akaró emberek fel nem használnának azok ellen, akiket veszedelmes versenytársakul tekintenek. Az illető papjelölteknek nem papi erényeit, nem tudományát, nem becsületeségét, szorgalmát, nemes tetteit és munkásságát fogják méltatni, hanem *titkos* hazafiatlan érzelmeit fogják bírálgatni. Mert ez mindig sikerrel jár. A tót paptól *panszlávot*, a németből *pangermánt* fognak faragni aljas, erkölcstelen eszközökkel! Természetesen titokban — felelősség nélkül!

Ezt bizonyítja a hazai közélet és a történelem egyiránt. A *nemzetiségi kérdés könyelmű kezelése* végveszedelme a magyar hazának és a magyarhoni evangélikus egyháznak egyiránt. — Minden attól függ, komoly, lelkiismeretes és jellemes kipróbált férfiak intézik-e, avagy közönséges szédelgők és az élet komolyságát nem ismerő fanatikusok. Probatum est.

Szabadjon ezen nézetemnek igazolására oly hazai nagyságokra és ünnepezt férfiakra hivatkoznom, akik valódi érdemeket szereztek magoknak a magyar nemzet érdekeinek előmozdításában és akiknek *emlékszobrokat emelt a honfi kegyelet!* Ezeknek nagysága fedezze az én csekélységemet; mély értelmök az én felfogásomat. Szándékosan azokra támaszkodom, akik 1848-ban is szerepeltek, amikor a hazafiságra nézve éppen olyan eltérő nézetek uralkodtak, mint ma.

Deák Ferencz, a hazának elismert bölcse, még a pártharcokban is megtudta tartani higgadságát s minden körülmények között megkövetelte az igazság és becsületesség elveinek követését. A hazának minden nyelvű és vallású polgárait egyiránt szerette és minden alkalommal az *ellentétek* kiegyenlítésére törekedett. A nemzetiségi kérdésben is helyes uton járt, mikor társait arra lelkesítette, hogy legyenek jó magyarok és igazi hazafiak és ne üldözzék a másnyelvű polgártársaikat.

Törekedjünk — u. m. — arra, hogy másnyelvű honfitársainkat értelmi felsőbbségünk, szívbéli jóságunk és testvéries érzelmeink által, jogaink és szabadságaink önkénytes megosztása által magunkhoz csatoljuk.

1872-ben szerb iskolákról lévén szó, ezeket mondotta: . . . ha mi a nemzetiségeket megnyerni óhajtuk, ennek nem az az útja, hogy őket *mindenáron* magyarosítsuk, hanem az, hogy velük a magyar viszonyokat megkedveltessük. Mert kettő tisztán áll előttem. Kiirtani őket istentelenség, barbárság lenne még akkor is, ha nem volnának oly számosak, minél fogva őket megsemmisíteni nem lehet. Ellenségünké tenni őket nem fekszik érdekünkben. Hasonló helyzetben vannak ők is. Ha ők elszakadhatnának és egy nagy nemzetet képezhetnének, akkor érténém a netán erre irányzott törekvést; de az európai politikai viszonyok között ez *lehetetlen*. Mind a két félnek tehát arra kell törekednie, hogy *együtt és egymás mellett* minél jobb egyetértésben megéljünk.

Hasonló nézetben volt B. Eötvös József, akinek a XIX. század uralkodó eszméiről szóló nagy műve a nemzetiségi kérdést magas bölcsészeti szempontból tárgyalja. De ki olvassa ezt ma? Ennek a jelesünknek is szobrot emelt a honfi kegyelet.

(Folgt. köv.)

Egyetemes alkotmány — és jog- ügyi bizottsági ülés.

Október hó 28-án és 29-én tartotta az egyetemes közgyűlést előkészítő többi bizottsági ülések során az egyet. alkotmány és jogügyi bizottság is a maga ülését a Deáktéren. *Br. Prónay D.* és *Dr. Baltik F.* elnöklete alatt megjelentek: Gyurátz F., Scholtz G., Zelenka P. püspökök, Laszkáry Gy., Dr. Zsilinszky M. egyhk. felügyelők, Haendel Vilmos és dr. Zsigmondy Jenő egyet. főjegyzők, Dr. Sztéhlo K., Dr. Győry I., Dr. Kéler Z. ügyészek, Benitzky Á., Geduly H., Kaczián I., Kund S., Raffay S. bizottsági tagok. Az elnök szívélyes üdvözlése után tárgyalás alá került a *pozsonyi egyház* azon határozata, a melylyel megtagadja a tulajdonát képező levéltár anyagának kiszolgáltatását. Az ügy a levéltári bizottsághoz tétetett át. *Breuer József* a *Luthertársaságnak* 2000 K.-t alapítványként hagyott. Erről a bíróság kormányhatóságilag jóváhagyott alapító-levél bemutatását követeli. A Luthertársaság ügyésze, Dr. Kéler Zoltán ez eilen felebbezést adott be, kimutatván, hogy a belügyminiszterium által jóváhagyott alapszabályok értelmében a Luthertársaság az egyetemes egyház ellenőrzése alatt működő egyházi jellegű testület, s mint ilyennek legfőbb alapítványi hatósága az egyetemes közgyűlés. Gyurátz F., Kéler Z., Sztéhlo K. és Zsigmondy J. felszólalásai után elnök kimondja a határozatot, hogy javasoltassék az egyet. közgyűlésnek, hogy az alapító levelet saját hatáskörében hagyja jóvá s a további eljárással a Luthertársaság legyen megbízva. *Kaposvárott* az állami iskolában, daczára annak, hogy körülbelül 100 ev. tanköteles van, a kormány a szerződés daczára nem nevez ki evang. tanítót. Hasonló panasz merült fel Lajtaufalura nézve is. Akkor, mikor üresedés volt, a miniszteriumban jogosnak ismerték fel az eljáró püspök előtt az ev. egyház kérését, de amikor betöltötték az állást, mégsem teljesítették a jogosnak felismert kérést. Ez ügyben a kormányhoz felterjesztést javasol a bizottság. A néhai *Ihász L.* főrendiházi tagsága ügyében jelenti az egyet. felügyelő, hogy ő annak idején bejelentette a belügyminiszteriumnak, hogy sor szerint Szentiványi Árpád, mivel pedig ez képviselő, utána sor szerint Zsilinszky M. következtek. Azóta azonban semmi sem történt. A bizottság javasolja: írjon fel az egyetemes közgyűlés a kormányhoz, hogy e hely haladéktalanul töltsék be. A *3 milliós államségély* törvény útján leendő biztosítása s általában az *1848. XX. t.-cz. végrehajtása tárgyában* a közös prot. bizottság kijelölte azon férfiakat, a kikkel a miniszter tárgyalni lesz hivatva. (Hát mi a magunk részéről egy kis óvást emelünk a közös prot. bizottság ezen intézkedése ellen. Szerény nézetünk szerint itt a közös prot. bizottság túllépte megbízatásának határait. A miniszter — igen helyesen és igen törvényesen — mindkét prot. egyházat külön-külön hívta fel: jelölje meg azon szervet, a melylyel ez ügyben tárgyaljon. Mindkét prot. egyház egyetemes közgyűlése a *közös prot. bizottságot* jelölte meg ilyenként. S most fogja magát a bizottság, és mindkét egyház részéről 4—4 urat jelöl ki e célra. Mi azt hisszük, ilyen jelölést gyakorolni a közös prot. bizottság nem volt hivatva. Egyszerűen jelentenie kellett volna az egyet. közgyűlésnek, hogy a miniszter ur nem találja alkalmasnak a bizottság plenumával való tárgyalást, felkéri tehát a bizottság az egyetemes közgyűlést, jelöljön ki a maga

részéről néhány urat, a kikkel a miniszter ur tárgyalhasson. Az átruházott hatáskör elméletét ilyen önkényesen nem volt jogositva e bizottság alkalmazni főleg akkor, amikor talán évszázadokra, de mindenesetre évtizedekre szóló fontos, esetleg végzet-s tárgyalások megejtéséről van szó. Egyébként mellettünk szól a következmény is. A legmélyebb tisztelettel, szeretettel, sőt bizalommal vagyunk a kijelölt Laszkáry, Szentiványi, Gyurátz és Scholtz urak iránt. De talán mégis kellett volna gondoskodni arról, hogy Dr. Sztéhlo K., aki az összes ügyeknek referense volt s az egész anyagban a legtájékozottabb, Dr. Zsilinszky M., a ki a tárgyalások leghelyesebb módját közvetlen tapasztalásból ismeri, Dr. Baltik F. és Zelenka P., a ki az evang. egyház anyagi igényével szakszerűen foglalkozott, helyet találjanak e bizottságban. Mi azt hisszük, e tekintetben az egyetemes közgyűlést illeti az utolsó szó. Ilyen nagyfontosságú, történelmi szempontból beláthatatlan horderejű ügyben minden tekintetben a legkörültekintőbbben kell eljárni). — Az *1907-ik évi XXVII. t.-cz. 35-ik §-ának* (apáca-paragrafus) revisióját a közös prot. bizottság útján megsürgetni javasolja az alkotmány- és jogügyi bizottság. *Hegedüs bussai rk. plébános* az illetékes ev. lelkész *tanácsa nélkül két ev. gyermeket temetett* el. Az ügy — sérelemként — megjárta a miniszteriumot. A miniszter kijelenti, hogy ebben nem lát sérelmet. A bizottság elvileg szintén ezen álláspontra helyezkedik, de egyuttal feljogosítandóknak tartja evang. lelkészeinket arra, hogy róm. katolikuskokat minden további nélkül temethessenek. *Szóba* került a lapunk múlt számában leirt *brezovai eset*, a hol a főszolgabíró elítélte azon evang. hölgyeket, a kik új lelkészek megajándékoztatása végett a hivek közt gyűjtést indítottak. A bizottság a legenergikusabb tiltakozást ajánlja autonomikus jogaink e flagrns megsértése ellen, amennyiben pedig az ügy még közigazgatási elintézés alatt áll, a teendőket a további fejleményekhez képest megállapítani javasolja.

Másnap délelőtt került sorra azon *utasítás tervezete*, amelyet a »*Ne temere*« és a »*Provida Constitutio*« által teremtett új helyzetre való tekintettel az egyházi tisztviselőkhöz kibocsátani, a bizottság szükségének találta. Hosszas és beható tanácskozás után, amelyből főleg dr. Sztéhlo K. előadó vette ki az oroslánrészt, a bizottság az utasítás szövegét a következő főbb elvekre és útmutatásra való tekintettel állapította meg: 1. A lelkészek az állami anyakönyvi hivatal rendszeres látogatása által szerezzenek tudomást arról, hogy mely hiveik akarnak más vallásuakkal házasságra lépni. S aztán kövessenek el mindent, még az illetők családtagjainak bevonásával is, főként azonban az evang. vallás igazságára és tisztaságára, nemkülönben az állami és a családi jólétet előmozdító hatására való hivatkozással, hogy reversalist ne adjanak. (A fővárosban működik a Regisi Szt. Ferencz egylet, amely a vegyes házasságra lépni szándékozókat kikutatja, okmányait beszerzi, az egész házasságkötést előkészíti — látszólag ingyen, de az ár: a reversalis. Nem lehetne hasonló evang. intézményt létesíteni?) 2. Hivassák magukhoz a vegyes házasságra lépni szándékozókat és figyelmeztessék őket a reversalis által beálló hitbéli veszélyekre. 3. Szerezzenek bizonyítékokat arra, hogy mely más vallásu lelkész milyen lelki kényszert alkalmazott a reversalisadás céljából, ezen bizonyítékokat közbizonyításra alkalmas módon vegyék jegyzékbe és terjesszék fel az espereshez. (Szomoruan hallottunk itt arról, hogy akad

ref. lelkész, aki az evang. féllel vegyes házasságra lépő híveihez theologusokat küld ki reversalis kicsikarása végett. Ezért kellett a 20-ik pontot erőteljesen megfogalmazni(). 4. A reversalis-statistikát a lelkészek félvényként terjesszék fel az espereshez, az elköltöző vegyes párok nevét pedig új lakhelyök evang. lelkészéhez, 5. A vegyes házasságból született prot. gyermekek keresztelése és vallásos nevelése nyilvántartandó. Ha rk. lelkész keresztelte őket, győződjenek meg a lelkészek arról, hogy nincsenek-e az állami anyakönyvvezetőnél törvényellenére róm. katolikusoknak bevezetve. Igenlő esetben az esperes útján a püspöknél jelentés teendő. 6. A lelkészek látogassák meg a vegyes házastársakat, ellenőrizték, milyen vallásban nevelik gyermekeiket. Ha a törvény szerint prot. gyermekek róm. kath. hitoktatásban neveltetnek, jelentsék be az eseti az iskolaigazgatónál, esetleg a tanfelügyelőnél s ha e helyütt orvoslást nem találnak, forduljanak az espereshez. 7. Az ifjuság vallásos nevelésére, a vallás-tanításra különös súlyt helyezzenek, a híveknek az evang. egyház tanainak igaz evangéliumi voltáról szószéki beszédben, az ifjuságnak a konfirmációjánál katethisátionál, adjanak szívre és lélekreható tanításokat, a reversalis hajsza erkölcsstelenségét állítsák élénken eléjük. 8. Ha a születési anyakönyvi adat kiszolgáltatása alkalmával értesülnek arról, hogy valamelyik hívük más politikai községben vegyes házasságra lépni szándékozik, erről az ottani evang. lelkészt értesítsék. 9. Ha a lelkész csak akkor értesül a vegyes házasság megkötéséről, amikor már a jegyesek más egyháznak reversalist adtak, legyen gondja reá, minden tisztességes eszköz felhasználásával, hogy hiva családi életében, gyermekeinek nevelésében mégis az evang. vallás érvényesüljön. 10. Ha a vegyes házások a mi javunkra kötöttek reversalist, gondoskodják róla, hogy az az állami anyakönyvben feljegyeztessék. 11. Legyen szerve az egyházközségben, (presbyterek), aki vagy akik a vegyesházasságkötési eseteket ellenőrzik, rólok a lelkészt idejekorán értesítsék. 12. Aki a rk. felnek reversalist adott, az a mi templomunkban nem hirdethető és nem eskethető. 13. Egyházközségi tisztségre csak hitű férfiak választhatók. 14. Fiók- és leányegyházakban a gondnokok és egyháziak kötelessége a vegyesházasságkötések idején való ellenőrzése, a lelkész előtt bejelentése. 15. Távolabb fekvő leányegyházakban, szórványokban is gondoskodják a lelkész ilyen férfiak alkalmazásáról és hitoktatásáról, a híveknek vallásos iratokkal ellátásáról, látogassa meg híveit, útiköltségét az anyaegyház tartozik megtéríteni. 16. Az egyházunk kárára kötött reversalisok az egyháztanács jegyzőkönyvében nyilvántartandók. 17. Egyházunk kárára térítvényt adott férfi egyházi tisztséget nem viselhet. 18. Ügyeljenek a lelkészek arra, hogy a tanintézetekbe való felvétel alkalmából a főünk elkeresztelt gyermekek ne a róm. kath. plébános által kiállított, de állami anyakönyvi kivonat alapján vétessenek fel. 19. A püspöki kar gondoskodik népies irat kibocsátása útján egyházunk népének a vegyes házasságok ügyében felvilágosításáról. 20. A két prot. egyház lelkészeinek prot. becsületérzése úgy is tiltván a lelkészhalászatot, ezen intézkedések a két prot. egyházra nem vonatkoznak. 21. Házasságkötéskor az új házásoknak családi lap adandó. 22. Amennyiben nemcsak róm. kath., de más vallású lelkészek részéről is visszaélések tapasztaltatnának, az eljárás velök szemben ugyanaz, mint a róm. kath. lelkészekkel szemben.

Ez az utasítás-tervezet veleje, amelynek egyes pontjait dr. Baltik Frigyes, dr. Antal Gábor püspökök, dr. Sztelho Kornél evang. egyetemes egyházi főügyész, a 18-ik pontot Kaczián János budapesti ev. esperes, a 21-iket Gyurátz F. püspök, a 22-iket Geduly Henrik készítette. Meg kell jegyeznünk, hogy a fenti pontozatok ide csak vázlatosan, a tárgyalás folyamán leszűrt megállapodások egyszeri hallása után jegyeztettek fel és a szöveg végleges megállapítása dr. Sztelho Kornélra bízott, aki a pontozatok sorrendjén is bizonnyára változtatni fog.

Ezzel az alkotmány- és jogügyi bizottság ülése f. hó 13-án d. e. 10 órára. azután a pénzügyi bizottsággal együtt tartandó ülése f. hó 15-én d. e. 10 órára halasztott. A zsinati bizottság 12-én d. e. 10 órakor tarja ülését.

G. H.

BELÉLET.

A késmárki Thököly ünnepély. Múlt hó 30-án helyezte el Késmárk ev. egyházközsége és városi közönsége a kormány, a szomszédos vármegyék, a két ev. szepesi egyházmegye és több helyi és vidéki intézet képviselőiben lélekemelő ünnepségek keretében Thököly Imre fejedelem hamvait a késmárki ev. templomhoz kormány költségén *Sztelho Ottó* műépítész által épített mauzoleumban. A szepesi ev. lelkészek, élükön *Zelenka Pál* püspökkel az ev. lelkészlakon találkoztak, ahonnan a templomba vonultak és annak kapuja előtt a vármegyei küldöttségeket fogadták. Az oltár előtt voltak a nagy bujdosó fejedelem hamvai felállítva. Az alkalmi egyházi beszédet *Kirchknopf* Gusztáv — a késmárki ev. egyház fiatal lelkésze tartotta, ki gyönyörű előadásban, gazdag történeti vonatkozásokkal és főleg a nagy fejedelem kiáltványának bőséges felhasználásával rajzolta meg hazafias és egyházi erényekben és önfeláldozásokban oly gazdag s felette trágikus, épazért rokonszenves élet- és jellemképét. A beszéd után Papp Benedek kassai polgár 1548-ból való s „Szánja az Úr Isten” remek énekét adta elő *Kintzler* Béla vezetése mellett a késmárki daloskör. A mauzoleumot a Műemlékek Országos Bizottsága nevében annak érdemes elnöke *Forszter* Gyula báró adta át dr. *Vrchovszky* Ottó késmárki polgármesternek s aztán a hamvakat az egyház, a város és az esperesség képviselői vitték át a mauzoleumba. A mauzoleumot szép beszéddel Székely Gyula, tátraaljai esperes avatta fel, amelynek elhangzása után ugyancsak *Kintzler* vezetése mellett a késmárki egyházi vegyeskar *Báthory* Andor tanár „Thököly késmárki sírjában” c. kurucdalát adta elő s a hamvakat, amelyek a szarkofágban elhelyeztettek, ugyancsak Székely Gyula esperes áldotta meg. A ravatalra koszorúkat helyezett el a két ev. esperesség, Késmárk városa és ev. egyháza, Szepes, Abaúj és Zemplén vármegye közönsége, a történelmi társulat, a budapesti és kolozsvári tudományegyetem, a kassai jogakadémia ifjusága és a késmárki egyletek és intézetek. A beszédek között *Szadetzky* Lajos egyetemi tanárnak Thököly Erdély fejedelemiségét híven ecsetelő lelkes és magvas beszéde tűnt ki. Sajnosan nélkülöztük a Thököly kollégium és ifjuságnak koszoruját! A kollégiumot különben az ünnepélyen *Szutórisz* F., *Mayer* E., és dr. *Szlávik* M. tanár képviselte. Az ároniáldás és a hym-

nusz éneke volt méltó befejezése a magasztos ünnepélynek, amelynek rendezésével (dr. Banczik, Toppertzer stb.) a késmárkiak a 3 év előtti fényes ünnepélyhez méltóknak bizonyultak. A felavató ünnepélyt a „készmárk szálló“ nagytermében közebed követte, a melyen Salamon Géza főispán hazánk múltjára és mai politikai válságára való utalással a király és a nemzet megértését hangoztató lelkes beszédben a királyt, dr. Wrchovszky Ottó polgármester az egyházi és világi küldöttségeket, Forszter Gyula báró Készmárk és Eperjes városát, Szádetzky Lajos egyetemi tanár, ez a nagynevű történetirónk Thököly erdélyi hadierőjeit dicsőítve a hazafias és egyházi kulturában oly gazdag és termékeny „Szepesi jó szellemet“ és dr. Szlávnik Mátyás Készmárk és Eperjes nemes versenyére vaió tekintettel a magasztos felavató ünnepély világi és egyházi szereplőit. Az ünnepély alkalmából Bruckner Károly tanár „Karpstenpost“-ja és Dr. Banczik Samu tanár poprádi „Tátravidéke“ igen tartalmas ünnepi számot adott ki.

Sz. M.

Lapunk mai száma a közbejött munkaszüneti napok miatt a rendesnél egy nappal későbbi időben jelent meg, A szerkesztőség.

Reformációi ünnepélyek. Beküldték hozzánk különböző helyeken tartott reformációi emlékünnepek következő műsorait: *Az aszódi evang. egyház* a reformáció évfordulója alkalmából október 31-én, délután 10 órakor Istentiszteletet, délután 5 órakor ugyancsak a templomban vallásos estélyt rendez a következő műsor mellett: 1. Isten dicsérete, éneklük a leánynev. int. növendékek. 2. Imádkozik és szentírásból olvas a lelkész. A Gályarabok énekét éneklük az elemi iskolai növendékek. 4. Luther életrajzát elmondja Haraszthy Mihály gimn. IV. oszt. tanuló. 5. Erős vár a mi Istenünk . . . éneklük a gyülekezet. 520. számú ének. 6. Mit kíván az evangélikus embertől a reformáció? Fejtegeti a lelkész, 7. Isten felséges adománya . . . éneklük a gyülekezet, 196. számú ének, 8. Imádkozik Kunz Mártha gazd. növendék. 9. Áldást mond a lelkész. 10. A nap elmúlt s a mi mennyei Atyánk . . . éneklük a gyülekezet. 42. számú ének. 11. Áldozat a gyámintézet javára.

A besztercebányai evang. egyesület 1909. évi október hó 31-én, vasárnap Bethlen Gábor-utcai otthona nagytermében a reformáció évi emlékünnepe alkalmából I. Protestáns Estélyjét rendez, kezdete délután fél 6 órakor. Műsor: 1. Erős vár a mi Istenünk, dr. Luther Mártontól, 1529. 1. és 2. vers éneklük a közönség. 2. Dávid Ferenc irodalmi és reformatori pályája, szabad előadás, tartja dr. Oravecz Ödön tanár, e. titkár úr. 3. Régi gyász, Kerman Dániel ev. püspök, pozsonyi vértanu emléke 1740. évből. Figuss Vilmos e. karmester úr vezetése mellett éneklük: Barth Ilona, Beniats Olga, Olejtsek Matild, Paulinyi Anna, Salát Mariska, Zahorák Margit és Zikes Vilma úrleányok. 4. Az agg prédikátor, Kozma Andortól szavalja Benyáts Ilona úrleány. 5. Az anyaszentegyház siralma, régi ének a pozsonyi rendkívüli törvényszék korából (1673—1674). Figus Vilmos e. karmester úr vezetése mellett éneklük az e. női dalkör fönti tagjai, 6. Erős vár a mi Istenünk, 3. és 4. vers éneklük a közönség.

A Bethlen Gábor Kör és a budapesti ref. theol. akadémiai önképzőkör október hó 31-én vasárnap délután 7 és fél órakor a budapesti ref. főgimnázium dísztermében (IX. Lónyai-u. 4-c, II. e.) reformációi emlék-

ünnepélyt rendez, műsor a következő: Közének: Erős várunk nekünk, zongorán vezeti Gáthy János, imádkozik Viktor János. Az ünnepélyt megnyitja Szigethy Károly. Menyébéli felséges Isten, férfikarra alkalmazta Gáthy Zoltán, előadja a B. G. K. énekkarra Gáthy István vezetésével. Ünnepi beszédet mond Raffay Sándor theol. tanár, ev. lelkész. Nemes Elemér. Változatok. Luther. Erős várunk . . . , hymnusa felett. Előadják Losonczy Lajos hegedűn, Losonczy Gyula gordonkán, Nemes Elemér zongorán. Alkalmi költemény, előadja Máday Gyula főgymn. tanár. Cohle: Isten, ki fent uralkodik . . . előadja a B. G. K. énekkarra Gáthy István vezetésével. Imádkozik Pápay István. Belépti díj nincs, csupán a ruhatár kötelező.

A győri ev. belmissziói egyesület a következő műsor mellett tartott igen jó sikerrel reform. emlékünnepeket: 1. Előjáték Müller Jánostól. Orgonán előadja Kirchner Elek. 2. Gyülekezeti ének. 3. Imádság és írásmagyarázat. Mondja Zongor Béla hitoktató. 4. Motette Stein Károlytól. Előadja a győri ev. egyházközség vegyes kara. 5. Egy hires asszony névtelen anyja. Történelmi kép. Irta s felolvassa Kovács Sándor, pozsonyi theologiai akad. tanár. 6. A 84. Szoltár. Duetto Kirchner Elektől. Előadják dr. Szahlander Ferencné és László Miklósné urnók. 7. Edmondo de Amicis: Egy bölcső mellett. Szavalja Pálmai Kálmán. 8. Gyülekezeti ének.

Reformációi emlékünnepek. A pápai gyülekezet a ref. emléknapián a következő műsor mellett szentelt emlékünnepeket: 1. Schubert: Ima. Énekelte a Leányegylet énekkara. 2. Alkalmi imádság. Mondta Mészáros István s lelkész. 3. Beethoven: Variatio. F. dur. Zongorán előadta Vikár Erzsike úrhölgy. 4. Alkalmi beszéd. Mondta Németh Károly főgymn. tanár. 5. Ifj. Porkoláb Gyula: Október 31-én. Szavalta Mühl Gizella tanítónőképző-intézeti növendék. 6. Serly Lajos: Bizodalom Istenben. Négyhangú solo-ének, előadták Baldauf Gusztáv, Szutter Dániel, Bohár László, Nagy Pál. 7. Képek Kálvin életéből. Felolvasás. Tartotta Bohár László m. lelkész. 8. Csengey Gusztáv. Nehéz idők. Szavalta Káldy József főgymn. tanuló. 9. Erős várunk nekünk az Isten. Énekelte a közönség.

Az „Országos Valláseggyenlőségi Szövetség“ alapszabályait — egy álló éven át tartott huzavona után — a belügyminiszter 92064. sz. a. kelt rendeletével a napokban végre jóváhagyta. Egy évig kellett várnia tehát a szövetségnek arra, amit a sokkal bonyolultabb szerkezetű rom. kath. népszövetség egy hónap alatt megkapott — t. i. szervezete jóváhagyására. Egy évig tétlenül kellett maradnia szövetségünknek. Ám most, hogy teljesen törvényes, formailag is jogos alapon működhetik, mindent meg kell tennünk az elmulasztottak helyrehozására. Hiszen napjaink mutatják a legvilágosabb példát arra, mily sok volna a tennivaló. Kormányválság kormányválságot ér és a protestantismus és a vele rokonszenvező szabadelvűség (nem politikai pártértelemben) még csak nem is körvonalozza álláspontját a várható új alakulásokkal szemben. A gyermek néma — az anyja nem hallja meg szavát! — Ideje, hogy az álomból fölserkenjünk s a legkisebb faluban is megalakítsuk a protestáns, vagy most már valláseggyenlőségi szövetséget!

A Luther-Társaság kassai határozatához képest f. hó 18-án esti 6 órakor Budapesten rendkívüli közgyűlést tart, amelynek tárgya az alapszabályok

módosítása. Kedvezményes vasuti jegyeket küld Majba Vilmos titkár.

Komárom szab. kir. város törvényhatósági bizottsága október hó 13-án tartott gyűlésében a r. kath. lelkész drágasági pótlékával kapcsolatosan megfelelő arányban emelte a többi egyházak segélyét s Árva,- illetve Barsvármegye fölliratát a bevett vallásfelekezetek lelkészei fizetésének 2400 koronára leendő kiegészítése és megfelelő korpótlékok rendszeresítése tárgyában hasonló tartalmú felirattal pártolja.

Felügyelőválasztás. A póniki (Zólyom-megye) egyház ifj. Rosenauer Lajos beszercebányai építésmérnököt választotta felügyelőjéül, kiben az egyház hitbuzgó, nemesen érző és agilis vezetőt nyert. Isten áldása kísérje működését.

PÁLYÁZATOK.

Magyar s tót nyelvben jártas *segédlelkeszt* kereksek, ki az állami elemi iskola III. csoportjában a vallást is tanítaná. Állását legkésőbb december 1-én kell elfoglalnia. Fizetés lakáson s teljes ellátáson kívül megbeszélés szerint. Ajánlatok az igény megjelölésével alulírotthoz küldendők.

Jolsva, 1909. október 30.

Baltazar János,
ev. lelkész.

2-1

A trencsényi ág. hitv. ev. egyházmegyébe kebelezett s lemondás folytán megüresedett nemesváraljai (nemespodhrágyi) egyház rendes *lelkészi* állására pályázatot hirdetünk. Az istentisztelet nyelve tót. Az egyház kongruás.

A kellően felszerelt folyamodványok az alólírott esperesnél f. évi november hó 30-ig nyújtan-dók be.

Trencsénben, 1909. évi október 30-án.

Dr. Stúr Károly,
egyh. felügyelő.

Krizsan Zsigmond,
ev. főesperes.

1-1

A hegyaljai egyházmegyébe kebelezett s nyugdíjazás folytán megüresedett tállyai ág. hitv. ev. egyházközség rendes lelkészi állására pályázat hirdet-tetik.

Az egyházi szolgálat nyelve magyar.

Javadalmazás: lakás melléképületekkel és kert-tel. Kézpénzben: az anyaegyháztól évi 640 kor. s a monoki fiókegyháztól évi 80 kor. Ingatlanokban: 2 kat. hold és 646 ööl szántó föld, 2 kat. hold és 311 ööl rét. (A szántó- és rétföldnek haszonbérlete 180 kor.) 2 drb. szőlőföld; az egyik 1 hold 301 ööl, a másik 754 ööl és parlag. Stóla. Offertórium. Kongrua 680 kor. 04 fill.

A kellően felszerelt kérvények 1909. évi november 30-ig alulírt főespereshez, (Özd. Ph. Borsod m.) küldendők.

Özd és Miskolc, 1909. november 1-én.

Túróczy Pál,
főesperes.

Radvány István,
egyház. felügyelő.

3-1

KÓKAI LAJOS kiadásában

(Budapest IV., Károly-u. 1. sz.)

megjelent

ág. hitv. ev. vallástani kézikönyvek.

	Kor.
Adorján F.: Luther Kis Kátéja — — — — —	—20
Bancsó Antal: Keresztjén hittan és erkölcsan. Középiskolák VIII. osztálya és tanítóképző-intézetek utolsó évfolyama számára. II. javított kiadás — — — — —	1-50
Batizfalvy István: Keresztjén erkölcsan — — — — —	1-40
— Keresztjén hittan — — — — —	1-40
Batizfalvy István—Bereczky Sándor: Bibliaismer-tetés középiskolák felsőbb osztályai számára — — — — —	1-60
Bereczky Sándor: Bibliaismertetés. Bibliai történetekkel, Palesztina földrajzával és térképével. Középiskolák, polgári és leányiskolák I. és II. oszt. számára. IV. kiadás, kötve — — — — —	1-20
— Keresztjén hittan és erkölcsan. IV. javított kiadás, kötve — — — — —	1—
— Keresztjén egyh. rövid története. VI. átdolg. kiadás — — — — —	—8C
— Keresztjén egyház története. Középiskolák felső osztályai számára — — — — —	2-50
— A magyar protestáns egyház története — — — — —	2—
Blatniczky Pál: A keresztjén egyház rövid története. Elemi és polgári iskolák számára — — — — —	—60
György Vilmos: Dr. Luther Márton kis kátéja. Népiskolák számára Eredeti kiadás — — — — —	—50
Hetvényi Lajos: Hit- és erkölcsan — — — — —	1—
Kaczián János: Bibliai történetek. III. kiadás, kötve — — — — —	—70
— Dr. Luther Márton kis kátéjának magyarázata. — — — — —	—60
Klaar Fülöp. Dr. Luther Márton kis kátéja — — — — —	—60
— Ugyanaz. (Előbbinek a szövege.) — — — — —	—20
— A keresztjén anyaszentegyház rövid története — — — — —	—60
Kovácsics Gyula: A keresztjén egyház rövid története — — — — —	—30
Pálfy József: A keresztjén anyaszentegyház története Középiskolák számára — — — — —	2—
Raffay Sándor: Ev. konfirmandusok kátéja — — — — —	—40
— Az evangélikus népiskolai vallástani módszer-tana — — — — —	—60
Schmidt Károly Jenő: Keresztjén vallástani — — — — —	1—
Zsilinszky M.: Hit- és erkölcsan, felsőbb osztályok számára — — — — —	1-50

Bevezetés céljából szívesen küldök mutatványpéldányt.

Kérjük az „Evang. Órálló” igen tisztelt olvasóit, hogy szíveskedjenek könyvszükségletük beszerzése véget minden alkalommal, bármily csekélységre legyen is szükségük, a Luther-társaság ev. könyvkereskedéséhez, Budapest, VIII, Szentkirályi-utca 51/a. fordulni.

Könyvkereskedésünk minden ízében evang. vállalat melynek gyarapodása érdekében áll minden hitsorsosunknak.

Az egyházi irodalmon kívül szállítunk minden hazai és külföldi munkát és iskolai felszereléseket gyorsan és pontosan

Megrendeléseket közvetlenül hozzánk kérünk, mert utazó ügynököket nem tartunk.

Tisztelettel:

A Luther-társaság Ev. Könyvkereskedése.